

Avrupa Birliđini'nin Tuzu¹ “İngiltere”

Ali İzzet Keçeci*

İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan yeni düzende Avrupa, geçen yüzyıl içinde yaşadığı üç büyük savaşın² faturasını çok ağır ödediğinden dolayı savaşın sebepleri ve savaş tetikleyen ülkeler üzerine kafa yormaya başlamıştı.

Bu yeni düzende kurulan Batı Birliği, ilerleyen zaman diliminde önce Batı Avrupa Birliği daha sonra sırasıyla Avrupa Kömür ve Çelik Teşkilatı, Avrupa Ekonomik Topluluđu, Avrupa Topluluđu ve nihayetinde Avrupa Birliği adını alarak bugünlere geldi.

Birliğin kurucuları (AB) altı önemli Avrupa ülkesi olmakla birlikte her ne kadar kurucular arasında olmasa da en önemli ülkelerinden biri İngiltere'dir. İngiltere'nin AB macerası diğerlerinden farklı bir seyir izlemiştir. Şöyle ki; ilk yıllarda birliğe girmeyi gerekli görmemesi ve buna gerekçe olarak da sadece kıta Avrupa'sında bulunan ülkeleri kapsayacak ekonomik bir programı içermesini ileri sürmesi bu sürecin uzamasına sebebiyet vermiştir.³

Öyle ki; İlerleyen yıllarda önce 1963 daha sonra 1967'de AET'ye girişi iki kez veto edilen⁴ İngiltere nihayet 1973 yılında birlik üyesi ülkelerin arasına katıldı.

Bugün Avrupa Birliğinin yaşadığı ekonomik sosyal ve siyasi sorunlar ve bu sorunların çözümü noktasında İngiltere'nin AB üyeliğini sürdürmesi veya sona

erdirmesinin gerekçeleri neler olacaktır?

Yaşanan mülteci krizinin tüm sorunların üzerine eklenmesi ile iyice bunalan AB, en önemli ortaklarından İngiltere'nin varlığı ile ne kazanır, yokluğu ile ne kaybeder bunu değerlendirmeye çalıştık.

A) İngiltere'nin AB üyeliğini devam ettirmesi açısından; İngiltere, başta kıta Avrupa'sı olmak üzere tüm dünya tarihinde önemli bir yere sahiptir, özellikle Kraliçe Viktorya döneminde kazandığı “Güneş Batmayan İmparatorluk” unvanı ile tüm dünyada en çok sömürgeye ve etki alanına sahip ülke konumuna gelmiştir.

Bu surette, sanayi devrimi tecrübesi, anayasallık tarihi ve yönetim modellerinde tarihsel birikimi, modern bilimlerin pek çoğunun ilk çıkış yeri oluşu ve tarihsel birikimi ve geniş bir alt yapısı ile birlik üyesi bir İngiltere her zaman AB'ye güç katacaktır. Avrupa tarihinde bilinen hemen tüm savaşların ve kitlesel olayların tarafı olan İngiltere'nin, bugünkü sınırları neredeyse kıta Avrupa'sının dışına taşmış olan AB'de⁵ yer almaması tabii olarak AB'nin gücünü zayıflatacaktır.

Tüm bunların yanında, sadece siyasi sebepler değil ortak pazar başta olmak üzere diğer tüm ekonomik veriler açısından da İngiltere'nin üyeliğinin devamı büyük önem taşımaktadır.

*Beykent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Doktora Öğrencisi.

Öyle ki; 2008 yılında ortaya çıkan euro krizi ve derinleşen ekonomik darboğaz da sadece Avrupa Parlamentosunda değil, Avrupa Komisyonunda da İngiltere'nin destekleyici politikalarına ihtiyaç vardır. Hal böyleyken İngiltere'nin pek çok konuda çekimser kalması ya da aksi politikalar yürütmesi sadece birliğe değil ülkenin kendisine de zarar verir.

Bu yaklaşımla devam edersek; İngiltere'nin başta Schengen birliği olmak üzere para birimi ve diğer bazı AB temel politikalarını kabul etmemiş olması, İngiltere'yi AB için ikincil bir duruma düşürebilir mi?

Bunun cevabı tabii ki hayır olacaktır çünkü İngiltere AB için bir Norveç'in çok ötesindedir. Birliğin tam üyesi üstelik ilk genişleme üyelerinden olan ve her ne kadar bazı temel politikalarda halen katılım göstermese de etkili olduğu ve öncül olduğu temel politikalarda etkisi ortada olan İngiltere birliğin dışında kalan diğer Avrupa ülkelerinden çok farklı bir noktadadır.

Yine İngiltere açısından önemli bir ayrıntıda, İngiltere ABD ilişkileridir ki bu durum AB-ABD ilişkileri açısından da büyük önem taşımaktadır.

Şöyle ki; ABD ile AB arasında yürütülecek işbirliği ve ortak çalışma alanlarından İngiltere'nin yol göstericiliği büyük bir öneme sahiptir, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Komisyonu ile ABD arasında yürüyecek diplomatik ilişkilerde, bu konuda bir hayli yol almış olan İngiltere önderliği tabii olacak pozitif etki yaratacaktır.

Avrupa Birliğinin özellikle Maastrich Antlaşması ile başlayan son yirmi yılı aşkın sürede geçirdiği evrede İngiltere'nin yönlendirmeleri ve yol göstericiliği büyük öneme sahiptir. İngiltere'nin sorumluluk alması ve başta euro krizinden çı-

kış olmak üzere tüm ortak politikalarda İngiltere'nin direktifleri büyük önem arz etmektedir.

İngiltere'nin üyeliği sadece kendi başına bir öneme sahip değildir. Öyle ki; Birleşik Krallık uhdesinde bulunan İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda ile bir bütünlük arz etmesi ve tüm parçaları ile AB'de yer alması önemli bir ayrıntıdır. Öyle ki; yapılması düşünülen referandumda⁶ farklı bölgelerden farklı sonuçlar çıkması halinde ciddi bir kriz çıkacağı ortadadır.

Avrupa Parlamentosu tarafından, bütçe artışına dönük politika değişikliklerinden ve bu yolla krizden çıkış rotası çizilmesinde tabii olarak İngiltere'nin fikri büyük önem taşımaktadır. Ancak İngiltere'nin salt bu sebeplerle birlik dışına itilmesi ya da daha anlaşılır bir ifadeyle, bu ve benzeri konularda çekinmelerini sık sık dile getiren ve vetosunu kullanmaktan çekinmeyeceğini söyleyen İngiltere'nin diğer ülkeler üzerinde bir bıkkınlık yaratması ve bundan dolayı İngiltere'nin ikincil plana itilmesi düşünülemez.

Nitekim Avrupa Parlamentosunun bütçe artışı konusunda, Avrupa'nın içinde bulunduğu ekonomik portreye göre hareket etmemesi ve harcama ve fonları artırmasının gereksiz yükünü çekmek de İngiltere'ye düşmemeli ya da bu faturanın ağır yükünün altına girmediği için İngiltere "Truva Atı" muamelesi görmemelidir.

İngiltere'nin AB üyeliğine devam etmesi konusunda, tarihsel alt yapısı, yaptırım gücü, ABD ile ilişkileri ve başta Avrupa Parlamentosu olmak üzere diğer tüm AB kurumlarında görüş ve düşünceleri ile yol gösterici olması dile getirilecek hususlardandır.

B) İngiltere'nin AB üyeliğini sona erdirmesi açısından

Yukarıda izah edilen gerekçeler AB üyeliğinin ısrarla devam ettirilmesi husu-

sunda İngiltere'ye sunulacak öneriler olmakla birlikte, tablonun diğer kısmına bakıldığında farklı bir boyut görülmektedir.

Şöyle ki; özellikle euro krizi ile başlayan ekonomik darboğazda başta birliğe yeni katılan ülkelerin kullandığı fonlar ve kriz içerisindeki ekonomilerini düzeltmek için birlik bütçesinden daha fazla fon almak için Brüksel'in kapısını aşındıran başkentlerden dolayı AB bütçesi ve ekonomisi zor zamanlar geçirmektedir.

Avrupa Parlamentosunun bütçe artırımı kararının Londra'da yankı bulması uzun sürmemiştir. AB tarım fonlarını diğer üye ülkelerden daha az kullanması sebebiyle birlik bütçesine olan katkısı eski başbakan Margaret Thatcher döneminden beri 1-2 milyon euro azaltılan İngiltere'nin diğer ülkelerin sorumsuzluklarının yükünü çekmek gibi bir niyeti yoktur.

Yine başta ekonomi politikaları olmak üzere 130'dan fazla konuda geri adım atmayı düşünen Londra yönetimi ileri ki aşamada AB üyeliğini tamamen rafa kaldırmaktan yana tavır alabileceğini göstermiştir.

Diğer AB üyesi ülkelerin aksinde İngiltere'nin birlikten çıkması daha az kayba yol açacaktır. Euro'ya yani parasal birliğe katılmamış olması yine Schengen birliğinin dışında olması, bu konularda bir geri dönüş yaratmayacağı için öncelikle bu iki psikolojik eşik aşılmış olacaktır.

Ortak pazar ve kalkan sınırlar dolayısıyla ülkesinde zaten yüksek oranda bulunan göçmen nüfusu daha da artan⁷ İngiltere'nin birlik üyeliğinden çıkması ile işsizlik ve ortak pazarın hediyesi olan yeni yurttaşları ile olan sorunları da son bulacaktır.

Daha fazla katkı payı istemeyen bir birlik bu sorunlara çözüm olabilir mi? Aslında tek sorun AB fonları ya da bütçe artırımı

nedeniyle gelecek ek farklar değildir, AB ile tam üyeliğin sonlanması tam olarak düşünülen durum olmadığı için sınırlı üyelik gibi bir durum söz konusu olabilir mi? Onun yollarına bakılmaktadır.

AB'nin başta Adalet ve İçişleri olmak üzere bazı politikalarından ayrılmak ve diğer bazı ülkeler ile sınırlı ikili ilişkiler kurmak istediği Londra yönetiminin açıkça dile getirdiği hususlardandır. Her ne kadar Norveç örneğinde olduğu gibi birlik mevzuatının zorunluluklarına uymakla birlikte, bir yaptırım gücüne ya da söz hakkına sahip olmama gibi bir durumu Londra yönetimi arzulamasa da, Cameron yönetiminin İngiltere'ye nasıl bir yön vereceği tartışma konusudur.

AB üyeliğinden ayrılmanın ya da sınırlı üyeliğe geçmenin İngiltere'ye katkıları olacağı hususu sadece mevcut yönetim tarafından değil İngiliz parlamentosunun pek çok üyesi tarafından dile getirilmektedir. Büyüyen AB'nin gereksiz külfetini çekmenin İngiltere'nin işi olmayacağı en temel savlardandır. Londra yönetiminin bu hususta bir referandum yapılmadan büyük adımlar atılmış olmasını eleştirdiği bilinen bir gerçektir. Bu sebeple de bir referandumun yapılmasını istediği ortadadır, ancak Haziran/2016 da yapılması düşünülen referandumda, İngiltere'de birlikten çıkış yolunda evet oyu kullanılırken, Galler ya da İskoçya'da birlikte kalmaktan yana hayır oyu çıktığında ne gibi sonuçlar yaşanacağı en büyük tartışma konularındandır.

Geçen yıllarda şiddetli bir şekilde referandumu savunan Cameron yönetimi bu süreçte istediği bazı şeyleri almış olmanın ve AB'nin başındaki ciddi mülteci krizinin etkisi ile başta kendisi olmak üzere pek çok siyasi aktör ve bakan AB'de kalma konusunda görüş bildirmeye başlamıştır. Ancak başta Adalet Bakanı Michael Gove olmak üzere pek çok bakan "AB dışında daha güçlü bir

İngiltere" sloganını atmaktadır.

Galler, İskoçya ya da her ikisi AB üyeliğinden yana iken İngiltere'nin ayrı bir politika çizmesi sadece ciddi bir krizi değil aynı zamanda zaten alt yapısı bulunan bir milliyetçilik dalgasının da yayılması anlamına gelecektir. Bu durumda kökleri II. Dünya Savaşı tecrübesinin üzerinde var olmuş olan AB'nin böyle bir sorun ile uğraşması ciddi bir krizde ötesinde olacaktır.

İngiltere'nin ABD başta olmak üzere Orta Doğu ve Uzakdoğu ülkeleri ile ilişkilerinin ne durumda olduğu ortadadır. AB üyeliği olmayan bir İngiltere'nin dünyada müttefiksiz kalması gibi bir durum düşünülemez ve hatta ABD'nin 51. eyaleti olma yolunda uğradığı eleştirilere rağmen başta Irak savaşı olmak üzere pek çok konuda AB'nin diğer ülkelerinden farklı düşünmesi ve hareket etmesi İngiltere'nin AB'ye çokta sıkı bağlarla bağlı olmadığını göstermektedir.

Yine başta AB bütçesi olmak üzere pek çok konuda ülkelerin tek başına değil

birlikte hareket etmesi amaçlanmaktadır. Ülkeler arası işbirliğinde, birliğe yeni katılmış bir üye ile eski bir üyenin arasında bir fark olmaması ve üyelik reformlarını yerine getirebilmesi için fonlardan daha fazla yararlanan yeni üye ülkelerin ya da krizden çıkamamış kimi eski üyelerin yükünü çekmek istemeyen Londra yönetimi bu konuda haklıdır. Tüm bunların üstüne birde dünya ekonomik kriz yükünü ekleyen Londra yönetiminin, kibarca birlikten ayrılmak istiyoruz talebini dile getirmesi de boşuna değildir.

Özellikle iç mevzuatta sıkı bir yer tutan İçişleri ve Adalet politikalarında Cameron yönetiminin kesin bir şekilde katılım dışında kalmaktan yana politikası bilinmektedir. Londra yönetimi bu adımlarda AB'ye de ciddi bir mesaj vermekte ve tamamen ayrılığın hiçte uzak olmadığını ve akıllarında olduğunu hissettirmektedir.

C) Sonuç olarak;

Avrupa Birliği üyesi bir İngiltere ile Avrupa Birliği üyeliğini sonlandırıp kendi yolunda ilerleyen bir İngiltere tezinin na-

sıl bir yol izlediği ortadadır.

Birlik üyesi bir İngiltere'nin, her ne kadar yukarıda anılan zorlukları sırtında hissediyor olmasına rağmen bu üyeliğe devam etmesi büyük bir gerekliliktir. Kıta Avrupa'sının dışına taşan AB sınırlarında tamda merkezi bir yerde yer alan İngiltere'nin bulunmaması düşünülemez, bu düşünce sadece İngiltere'nin coğrafi konumundan değil siyasi konumundan da dolaydır. Öyle ki; sadece coğrafi konum kastedilse İsviçre ve Norveç örnekleri de dile getirilebilirdi.

İngiltere'nin kimi konularda yaşadığı zorlukları yeni reform paketleri halinde Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Komisyonuna sunması ve bu yolla değişiklikler yapılmasını sağlaması İngiltere ve AB için daha iyi bir kazanım olacaktır.

Avrupa Birliği içerisinde yer alan bir İngiltere, söz söyleyen ve sözü dinlenen bir konumda olduğu sürece geçen yirmi yıldan fazla sürede yarattığı etkinin daha fazlasını yaratacaktır. Son yıllarda özellikle "Merkel-Sarkozy" ikilisinin öncülüğü ile Fransa-Almanya ikilisinin başat rol üstlendiği AB'de İngiltere'nin ağırlığının hissedilmesi sadece İngiliz toplumu değil birlik üyesi diğer toplumlar açısından da büyük öneme sahiptir.

Birlik politikalarının yürütülmesinde Berlin ya da Paris'e bakmak zorunda kalan birliğin diğer ülkeleri bu konuda aktif bir rol alan Londra'nın bu gidişi değiştirmesi ile daha rahat bir nefes alacaklardır. Ayrıca İngiltere ABD ilişkilerinde anıldığı üzere bu ilişkilerin kuvveti, AB-ABD ilişkilerini de kuvvetlendirecektir.

AB ile sınırlı üyelik ya da diğer bazı ülkelerle ikili ilişkilerde sınırlı bir birlikten yana olmak İngiltere'nin bugün değilse de ilerleyen tarihte tamamen birlik dışına çıkmasına yol açacaktır ayrıca bu durum tıpkı domino etkisi yaratmışçasına diğer

bazı üye ülkelerde de aynı dereceli gelişmelere neden olabilecektir.

Avrupa Birliğinin elli yılı aşkın süredir geçirdiği evreler göz önüne alınırsa böyle bir sonuç tam bir hüsran olacaktır ki bu durumu başta İngiltere olmak üzere diğer AB üyesi ülkelerinde istemediği ortadadır. İngiltere'nin birlik üyeliğinin devamı, ne ABD ile ilişkilerinde bir zarara yol açar nede birlik içinde İngiltere'yi ABD'nin Truva atına dönüştürür.

AB'ye sınırlı üyelik ya da ayrı bir protokol çerçevesinde ikili ilişkilerin düzenlenmesi gibi bir durum, aday ülke Türkiye için dile getirilirken bu duruma İngiltere'nin düşürülmesi buna sebep olanlar açısından ciddi siyasi faturalara neden olacaktır.

Tüm bunların yanı sıra birlik üyesi olmakla birlikte, her durumda özellikle Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Komisyonunda sürekli veto kartını kullanan bir İngiltere'de sıkıntıya yol açacaktır. Mevcut haliyle bile İngiltere'nin vetoları sıkıntı yaratırken, bu konuda Londra yönetiminin vites artırması krizi derinleştirecektir.

Bu durum, tıpkı başlıkta da yer aldığı gibi İngiltere'yi Avrupa Birliğinin tuzu durumuna getirir ki; "İngiltere'siz bir AB tuzsuz bir yemek gibiyken, sürekli veto kartını kullanan ve ortaklarını birlikten çıkmakla tehdit eden İngiltere ise, çok tuzlu bir yemeğe benzer."

Hem İngilteresizlik hem de sıkıntılı bir İngiltere, AB için çözüm olmanın çok uzağındadır.

Notlar

1. İngiliz parlamenter Sir Graham Watson'un Euronews the network kanalında "İngiltere AB üyeliğine devam etmeli mi, etmemeli mi?" konulu yayının sonunda son cümlesinde geçen "Bir yemeğe

çok tuz katarsanız tadı kaçır” ifadesi bu başlığı oluşturmam da esin kaynağı olmuştur. (İlgili oturumun yayın videosu <http://www.youtube.com/watch?v=u-Ar2OM3PqYI>)

2. Sedan Savaşı, I. ve II. Dünya Savaşları kastedilmiştir.

3. “Fransız köylülerine verilecek destek ve maddi yardımlar sebebiyle, İngilizlerin verdiği vergilerin gereksiz yere kullanılmasına karşı çıkan bir anlayışla bu ilk karar verilmiştir.

4. Dönemin Fransa lideri Charles de Gaulle’un vetosu bu konuda belirleyici olmuştur.

5. Hollanda, Fransa ve İspanya ile sömürge ya da eski sömürge bağı olan Güney Amerika ülkeleri nedeniyle AB’nin etki alanı kıta Avrupa’sının dışına taşmıştır.

6. Birleşik Krallığa bağlı bölgelerde AB’den ayrılmak amacıyla yapılması düşünülen referandum kastedilmektedir.

7. Özellikle eski doğu Avrupa ülkelerinden gelenler kast edilmektedir.